

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 22 lipca 2024 r.
zażalenia K. S. - sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] w stanie spoczynku z dnia 7
lutego 2022 r. na postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów
Sądów Powszechnych z dnia 12 grudnia 2021 r., sygn. akt [...]
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.
Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 334, dalej "p.u.s.p.")

postanowił:

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie

UZASADNIENIE

Rzecznik Sędziów Sądów Powszechnych postanowieniem z dnia 22 września 2017 r. wszczął postępowanie dyscyplinarne przeciwko sędziemu sądu Apelacyjnego w [...] w stanie spoczynku – K. S., sygn. akt [...], o czyn polegający na tym, że w okresie od co najmniej od 15 lutego 2013 r. do 16 września 2016 r. w K. pełniąc funkcję Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...], działając umyślnie, w krótkich odstępach czasu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami oraz w celu osiągnięcia nienależnej korzyści majątkowej, z czego uczynił sobie stałe źródło dochodu, podpisał łącznie co najmniej 48 fikcyjnych umów o dzieło z zewnętrznymi podmiotami szczegółowo w postanowieniu tym wymienionymi, a które to opracowania w rzeczywistości nigdy nie były wykonane, za co otrzymał od

dyrektora tego Sądu bezpośrednio albo za pośrednictwem innej osoby nienależne wynagrodzenie w gotówce na łączną kwotę co najmniej 369.300 złotych brutto, mając świadomość, że pieniądze te stanowiły część środków finansowych Sądu Apelacyjnego w [...] przywłaszczonych przez dyrektora tego Sądu, uczestnicząc jednocześnie poprzez podpisywanie fikcyjnych umów oraz kwitując faktycznie pobierane wynagrodzenie w generowaniu fałszywych dokumentów, mających uwiarygodnić wskazany proceder, tj. o czyn z art. 107 § 1 p.u.s.p.

Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych postanowieniem z dnia 8 grudnia 2017 r. zawiesił postępowanie dyscyplinarne przeciwko sędziemu w stanie spoczynku K. S. do czasu zakończenia sprawy, o czyny tożsame przedmiotowo-podmiotowo, zawisłej przed Sądem Okręgowym w R., sygn. akt [...]. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych postanowieniem z dnia 12 grudnia 2021 r., podjął postępowanie dyscyplinarne z uwagi na to, że nie zachodzi już długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania dyscyplinarnego, wynikająca z faktu, iż zapoznano się z aktami sprawy [...] i pozyskano z nich kopie w koniecznym zakresie. Podkreślono przy tym, że zgromadzony w aktach sprawy materiał dowodowy wykształcił się również na skutek postępowania dowodowego prowadzonego przed Sądem Okręgowym w R.

Zażalenie na powyższe postanowienie w dniu 7 lutego 2022 r. wniósł sędzia w stanie spoczynku K. S. Z treści sporządzonego zażalenia wynika, że skarżący upatruje naruszenia w zastosowaniu *a contrario* art. 22 § 1 k.p.k. poprzez uznanie, że zdezaktualizowała się przeszkoda przemawiająca uprzednio za zawieszeniem postępowania dyscyplinarnego, z uwagi na fakt, że nie doszło do prawomocnego zakończenia postępowania zwisłego przed Sądem Okręgowym w R. w sprawie o sygn. akt [...]. Na podstawie tak skonstruowanego zarzutu wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie mogło zostać uznane za zasadne.

Zawieszenie postępowania to instytucja prawa karnego, która pozwala na przerwanie toczącego się postępowania na pewien okres. W kodeksie postępowania karnego instytucja ta ujęta jest w art. 22 § 1, który jednocześnie określa istotę zawieszenia postępowania i wskazuje na otwarty katalog okoliczności umożliwiających skorzystanie z tej instytucji. Może być ona zatem zastosowana w sytuacji, gdy istnieją przeszkody uniemożliwiające kontynuowanie postępowania w postaci istnienia uzasadnionych przyczyn, które wskazują, że zawieszenie postępowania jest konieczne dla osiągnięcia sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy.

Literalna wykładnia omawianego przepisu wskazuje katalog otwarty, niepełny, co wynika wprost ze sformułowania "w szczególności". Oznacza to, że w zależności od etapu, na którym znajduje się sprawa, to od sądu dyscyplinarnego bądź Rzecznika Dyscyplinarnego prowadzącego postępowanie w danej sprawie zależy czy w oparciu o swoją wiedzę i doświadczenie życiowe uzna, że dana przyczyna zawiera się w przesłankach określonych w art. 22 § 1 k.p.k.

Postępowanie dyscyplinarne toczące się na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 334, dalej "p.u.s.p.") jest postępowaniem niezależnym od postępowania karnego mającego za przedmiot tożsame czyny oraz osobę sprawcy przestępstwa (przewinienia dyscyplinarnego). Postępowanie karne nie wpływa na postępowanie dyscyplinarne, którego co do zasady nie zawiesza się na czas trwania tego pierwszego, na co wskazuje wprost art. 119 p.u.s.p. Wzajemna niezależność postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego dotycząca tego samego czynu oraz samodzielność obu sądów dokonujących ustaleń faktycznych, w tym dotyczących zawinienia, nie oznacza jednak, że w praktyce postępowania te nie mają na siebie wpływu, dotyczy to przy tym przede wszystkim wpływu postępowania karnego na postępowanie dyscyplinarne. Zauważyć bowiem trzeba, że różne są terminy przedawnienia karalności poszczególnych przestępstw i przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego (zob. M. Laskowski, Zasady odpowiedzialności sędziego za przestępstwa (w:) Uchybienie godności urzędu sędziego jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej, Warszawa 2019, zob. też postanowienie SN z 11 stycznia 2023 r. II ZOW 10/22).

Zgodnie z art. 108 § 4 p.u.s.p. jeżeli przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego. Oznacza to, że sąd dyscyplinarny musi zawiesić postępowanie w sprawie, w której doszło już do upływu terminów przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego przewidzianych w art. 108 § 1 i § 2 p.u.s.p., czekając na rezultat toczącego się jeszcze postępowania karnego. W razie bowiem prawomocnego skazania za przestępstwo nie występuje w postępowaniu dyscyplinarnym przeszkoda procesowa w postaci przedawnienia, możliwe jest bowiem zastosowanie art. 108 § 4 p.u.s.p. Co do zasady podstawę do zastosowania wskazanej konstrukcji przedawnienia upatrywać należy więc w treści prawomocnego wyroku karnego (por. wyrok SN z 10.06.2008 r., SNO 40/08, LEX nr 829170).

Jednocześnie należy jednak zwrócić uwagę na § 5 przywołanego wyżej przepisu, zgodnie z którym przedawnienie dyscyplinarne nie biegnie w czasie postępowania dyscyplinarnego, począwszy od dnia złożenia wniosku do sądu dyscyplinarnego do dnia prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy przedmiotem wniosku jest pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej za wykroczenie lub wykroczenie skarbowe. Oznacza to wstrzymanie biegu terminu przedawnienia zarzuconego obwinionemu deliktu dyscyplinarnego do czasu prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego w sytuacji, gdy złożenie przez rzecznika dyscyplinarnego wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej do sądu dyscyplinarnego miałoby miejsce przed upływem terminu przedawnienia wynikającego z przepisów właściwych do jego obliczenia. Dopiero bowiem zainicjowanie postępowania dyscyplinarnego przed sądem dyscyplinarnym eliminuje możliwość zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia, a biegu tego terminu nie tamuje wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przez rzecznika dyscyplinarnego. Zatem, pomimo wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a następnie wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania przez rzecznika dyscyplinarnego, odmiennie niż ma to miejsce po złożeniu do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, bieg terminu

przedawnia nie zostaje wstrzymany, a karalność deliktu dyscyplinarnego ustaje zgodnie ze wskazanym w ustawie terminem.

Skorzystanie z instytucji zawieszenia postępowania dyscyplinarnego w przypadku toczenia się przeciwko obwinionemu sędziemu postępowania karnego nie jest standardem, lecz powinno być poprzedzone wnikliwą analizą stanu sprawy przy wystąpieniu jednoczesności i podmiotowo-przedmiotowej tożsamości tych postępowań. Odnosząc się do konieczności zastosowania tej instytucji na etapie rozpoznania sprawy dyscyplinarnej przez sąd dyscyplinarny, Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 28 września 2006 r., w sprawie o sygn. akt I KZP 8/06, stwierdził że postępowanie dyscyplinarne należy zawiesić do czasu ukończenia postępowania karnego, gdy przemawia za tym wzgląd na ekonomię procesową lub konieczność zastosowania instytucji określonej w art. 108 § 4 p.u.s.p. (art. 22 § 1 k.p.k. stosowany odpowiednio), chyba że wystarczające jest zarządzenie przerwy lub odroczenie rozprawy. Sąd ten podniósł jednocześnie, że nie wydaje się też wykluczona możliwość zawieszenia postępowania dyscyplinarnego z uwagi na postępowanie karne w sytuacji, gdy na etapie postępowania dyscyplinarnego staje się konieczne wykorzystanie materiałów dowodowych zgromadzonych w toczącym się o ten sam czyn postępowaniu karnym. Sytuacja, o której mowa w cytowanym orzeczeniu odnosi się do postępowania dyscyplinarnego, które znajduje się na etapie następującym po wniesieniu do sądu dyscyplinarnego wniosku o rozpoczęcie sprawy dyscyplinarnej, czyli na etapie sądowym, nie zaś na etapie podejmowania czynności w postępowaniu prowadzonym przez rzecznika dyscyplinarnego.

W tym kontekście zwrócić należy również uwagę na treść art. 120 p.u.s.p. Przepis ten stanowi bowiem, że po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu, sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu rzecznikowi dyscyplinarnemu. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający (§ 1). Innymi słowy, pomimo tego, że postępowanie dyscyplinarne nie zostało wcześniej wszczęte, rzecznik dyscyplinarny jest zobligowany do rozważenia słuszności i zasadności dokonania czynności dyscyplinarnych, bez względu na korzystny dla sędziego kierunek uprzednio zapadłego wyroku w postępowaniu karnym. Natomiast

w sytuacji, gdy w sprawie wydane zostało już postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, niewątpliwie materiał dowodowy znajdujący się w aktach postępowania karnego należy uwzględnić w postępowaniu dyscyplinarnym o tożsamy czyn.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że w sprawie tej występuje częściowa tożsamość przedmiotowa i podmiotowa czynów będących przedmiotem sprawy prowadzonej przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, sygn. akt [...], ze sprawą zawisłą przed Sądem Okręgowym w R., sygn. akt [...], w której stroną oskarżoną jest K. S. – sędzia sądu Apelacyjnego w [...] w stanie spoczynku. Kwestia ta legła u podstaw wydania przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych postanowienia z dnia 8 grudnia 2017 r. o zawieszeniu postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu w stanie spoczynku K. S.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych postanowieniem z dnia 12 grudnia 2021 r., podjął zawieszone postępowanie dyscyplinarne uznając, że nie zachodzi już długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania dyscyplinarnego, co wynika z faktu, iż zapoznano się z aktami sprawy [...] i pozyskano z nich kopie w koniecznym zakresie, a zgromadzony w aktach sprawy materiał dowodowy wykształcił się również na skutek postępowania dowodowego prowadzonego przed Sądem Okręgowym w R..

Nie sposób nie zgodzić się z tym, że w tych okolicznościach, w szczególności uwzględniając, że pozyskano materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania karnego, a sprawa dyscyplinarna w dalszym ciągu znajduje się na etapie postępowania prowadzonego przez rzecznika dyscyplinarnego, przesłanka przemawiająca za zawieszeniem prowadzonego postępowania zdezaktualizowała się, tym bardziej, że instytucja zawieszenia postępowania dyscyplinarnego jest odstępstwem od reguły i jej stosowanie powinno być oparte na dogłębnej analizie, która czyniona musi być z uwzględnieniem etapu, na którym sprawa się znajduje. Podkreślić jednocześnie należy, że skoro zawieszenie postępowania dyscyplinarnego w przypadku tożsamości przedmiotowo-

podmiotowej czynów z czynami postępowania karnego nie jest obligatoryjne, nie ma podstaw do tego, aby z samego faktu, iż postępowanie karne nie zostało jeszcze prawomocnie zakończone wywodzić obowiązek dalszego utrzymywania zawieszenia, w sytuacji gdy Rzecznik Dyscyplinarny uznał zgromadzony materiał dowodowy za wystarczający do podjęcia dalszych czynności w sprawie, a jednocześnie nieznany jest finalny kierunek tychże działań.

Zaznaczyć trzeba, że działanie rzecznika dyscyplinarnego w postaci wniesienia wniosku do sądu dyscyplinarnego o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej jest czynnością graniczną, która wyznacza początek przerwania biegu terminu przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego. Tym samym zastosowanie instytucji zawieszenia na różnych etapach postępowania dyscyplinarnego może doprowadzić do zupełnie odmiennych skutków. Zważywszy na to, że samo wszczęcie postępowania dyscyplinarnego nie skutkuje zawieszeniem biegu przedawnienia, zawieszenie postępowania dyscyplinarnego na tym etapie, z uwagi na niejednokrotną długotrwałość postępowań karnych, mogłoby prowadzić do przedawnienia postępowania dyscyplinarnego w sprawach, w których czyn wypełnia znamiona przestępstwa, już na etapie prowadzenia sprawy przez rzecznika dyscyplinarnego.

W tym kontekście nie może umknąć uwadze Sądu Najwyższego to, że na obraz sprawy rzutować może również fakt, który zauważył sam skarżący, a mianowicie, że sprawa zawisła przed Sądem Okręgowym w R., sygn. akt. [...], mająca za przedmiot popełnienie trzech przestępstw wyczerpujących znamiona: art. 258 § 1 k.k., art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 228 § 3 i 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k. oraz z art. 271 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., na dzień składania tego zażalenia pozostawała zawieszona do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie przeciwko byłemu dyrektorowi Sądu Apelacyjnego w [...] oraz innym oskarżonym. Co prawda Sąd Okręgowy w R. postanowieniem z dnia 20 lutego 2024 r., sygn. akt [...], podjął zawieszone postępowanie, a Sąd Apelacyjny w [...], na skutek zażalenia z dnia 5 marca 2024 r., utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie, jednak nie jest wiadomym, kiedy sprawa ta zostanie prawomocnie zakończona. Niewątpliwie stan ten może mieć zatem znaczenie w przypadku możliwości obliczania terminów ustania karalności

czynów będących przedmiotem prowadzonego przez Rzecznika Dyscyplinarnego postępowania dyscyplinarnego, bowiem przedawnienie dyscyplinarne nie biegnie w czasie postępowania dyscyplinarnego, ale dopiero począwszy od dnia złożenia wniosku do sądu dyscyplinarnego, a zatem na wcześniejszym etapie postępowania dyscyplinarnego przedawnienie biegnie, natomiast czyny sędziego sądu Apelacyjnego w [...] w stanie spoczynku – K. S. miały miejsce w okresie od 15 lutego 2013 r. do 16 września 2016 r.

Na koniec zaznaczyć należy, że nie ma przeszkód, aby po skierowaniu do sądu dyscyplinarnego wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej przez Rzecznika Dyscyplinarnego, sąd ten postępowanie zawiesił do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy karnej przez sąd powszechny. W takiej sytuacji sprawa dyscyplinarna będzie znajdowała się jednak na innym etapie, na którym zastosowanie znajduje art. 108 § 5 p.u.s.p.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]